

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд *„Оценяването по философия в средното училище в България – съдържателни и технологични аспекти“* на Николета Стилиянова Николова, редовен докторант във Философския факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ от проф. дфн Веселин Петров Петров (ИИОЗ – БАН)

Дисертационният труд на Николета Николова *„Оценяването по философия в средното училище в България – съдържателни и технологични аспекти“* е в обем от 160 нестандартни (малко по-големи от стандартните) страници и се състои от увод, четири глави със съответни параграфи, заключение и библиография от 70 заглавия, от които 27 на български език и останалите на английски език, без да броим използваните учебници, помагала и ръководства, нито използваните документи и архиви.

Дисертантката ясно е формулирала обекта и предмета на дисертацията, целта на дисертацията и произтичащите задачи от нея, както и методите на изследване, а именно Обект на дисертацията е обучението по философия в средното училище у нас; предмет на дисертацията са ключовите проблеми и възможните решения, свързани със съответствието между стандартите за учебно съдържание и за оценяване по философия в средното училище. Целта на дисертацията е да се направи опит за извеждане и обосноваване на общ модел за оценяване на учениците, съдържащ критерии и показатели за всяка от компетентностите. Предложена е тезата, че ако стандартите за обучение по философия развият функционалните и познавателни компетентности в новите учебни програми, те биха били съответни на областите на компетентност и на целите и задачите на философското образование в средното училище.

Посочени са три задачи, които трябва да се решат за постигането на целта на дисертацията:

1. Обзор и анализ на философската литература върху основните понятия, представляващи цели на обучението по философия и свързани с познавателните и функционалните компетентности, за да се идентифицира онова поведение, наличието на което е достатъчно условие за приписване на умения, свързани с тези понятия.

2. Анализ на текстове от учебни програми, наредби за оценяване и за общообразователна подготовка, свързани с образованието по философия и учебното съдържание в средното училище в България, както и анализ на документи с оглед да се изведат базови критерии и показатели за оценяване в помощ на обучението по

философия.

3. Обосноваване на изводи и предписания за формулирането на критерии и индикатори за оценяване на обучението по философия.

Така формулираните задачи обуславят структурата на дисертацията, която беше описана в началото на това становище.

Като основен метод на изследване в дисертацията е посочен теоретичният анализ, който е напълно адекватен на предмета на изследване и на целта и задачите на дисертацията.

В първата глава на дисертацията е направен кратък анализ на предназначението на оценяването, както и на проблеми, свързани с оценяването на резултатите от обучението на ученика. Изведени са основните характеристики на оценяването, като са взети пред вид концепции от философия на образованието и действащия у нас Закон за предучилищното и училищното образование, както и Европейската кволикационна рамка за учене през целия живот. Дисертационният труд е ориентиран към критериалния подход на оценяване, като се обръща внимание и на формиращата функция. Посочва се, че бихевиористичната перспектива не изчерпва концепцията за компетентностите и постиженията. Предлаганото от дисертантката решение по отношение на оценяването е близко до аналитичната философия.

Във втората глава на дисертацията са взети пред вид целите, заложи в обучението по философия, и средствата, посочени в учебните програми за постигането на целите – критическо и творческо мислене. Разгледана е идеята за автономна личност и проблемите с измерването в полето на философското образование, както и при евентуално формулиране на индикатори за критическо и творческо мислене. Разгледани са ключовите функции на философията като анализ, аргументация и комуникация, с които се развиват компетентностите на ученика. Описано е и творческото мислене като второ средство за личностно развитие. Анализирани са изследвания, свързващи творческото мислене с вербалната интелигентност и с невроналната пластичност, изградена чрез трениране на умения. Разгледани са също трите основни за философията функции, които реализират целите на обучението – анализ, аргументация и комуникация.

Третата глава разглежда съдържателните аспекти на обучението и оценяването по философия с оглед да се изведат от тях формулировки на модел за оценяване. Описани са няколко подхода за конструиране на учебното съдържание – както моделите според образователната политика, така и подходите за организация на обучението. Разгледани

са значимите междупредметни връзки, които философията осъществява с други дисциплини, както и ключовите компетентности, развивани чрез обучението по философия.

В четвъртата, последна глава, на дисертацията се представят и обосновават инструменти за оценяване на шестте познавателни и функционални компетентности по философия – анализ на казус, публично представяне, работа по проект, учебно философско есе, участие в дискусия, анализ на текст. Разглежда се и решаването на тестове, както и някои технологии за измерване на резултатите от тях. Направен е анализ и разграничение между термините „критерий“ и „показател“. Описани са критериите и индикаторите, формулирани за всяка от шестте компетентности, както и технологии за оценяване на тестове. Накрая се посочени ограничения на предложения от дисертантката модел. С анализа в дисертацията се правят стъпки за изграждане на единна и обоснована дидактическа система за оценяване на компетентностите за личностно развитие по философия, каквато до момента липсва в средното образование. Представеният модел за оценяване на шестте компетентности се опира на подхода за формулиране на индикатори посредством изречения, които описват само наблюдаемо поведение или резултатите от него.

По отношение на приносните моменти дисертационният труд показва конкретни концептуални обръквания и проблеми по отношение на оценяването по философия. Основният принос е предлагането на модел за оценяване с индикатори на практическите умения на ученика. Осъществен е и анализ на съдържателните аспекти на оценяването по философия.

Авторефератът представя ясно и точно дисертационният труд. Посочени са четири публикации по темата на дисертацията на български език, две от които в съавторство.

Нямам съвместни публикации с дисертантката и не я познавам.

В заключение: Въз основа на всичко, казано дотук, определено може да се заключи, че дисертантката отговаря на всички изисквания на Закона и правилниците за приложението му за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по философия. Затова убедено гласувам „за“ присъждането на Николета Стилиянова Николова на образователната и научна степен „доктор“ по философия и призовавам другите членове на научното жури да направят същото.

София

15.09.2019 г.

подпис:

/проф. дфн Веселин Петров/